

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/71/2022
Identifikačné číslo spisu:	6119366641
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6119366641.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Pajštúnska 5, zastúpený: Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Pajštúnska 5, proti žalovanému: I. Z., trvale bytom O., Y. XXX/X, o zaplatenie 5 260,89 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 7Csp/35/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 7CoCsp/43/2021 z 24. novembra 2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7CoCsp/43/2021 z 24. novembra 2021 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 7Csp/35/20-95 zo 16. júna 2021 žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal zaplatenia istiny vo výške 5.260,89 eura s príslušenstvom, zamietol. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2.1. Okresný súd právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 52 ods. 1 § 53 ods. 9, § 54a, § 100 ods. 1, § 101 a 103 a § 565 Občianskeho zákonníka (č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení), (ďalej aj „OZ“) a dospel k záveru, že nárok žalobcu je premlčaný, a preto žalobu zamietol. Právny vzťah vznikol medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným, a to zmluvou o spotrebiteľskom úvere - lepšia splátka č. 1638730021 dňa 22. marca 2016, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 5 000 eur, ktorý sa zaviazal splácať v pravidelných mesačných splátkach v sume 127,50 eur po dobu 60 mesiacov pri ročnej percentuálnej miere nákladov (ďalej len „RPMN“) vo výške 12,79 %. Z dôvodu nesplácania úveru riadne a včas, právny predchodca žalobcu vyhlásil predčasnú splatnosť úveru, listom z 21. novembra 2016 a vyzval žalovaného na úhradu celkovej dlžnej sumy 5.260,89 eur.

2.2. Zmluvou o postúpení pohľadávky uzavretou 9. apríla 2020 medzi veriteľom Poštová banka, a.s., ako postupcom a žalobcom došlo k postúpeniu pohľadávky na žalobcu. Právny predchodca žalobcu úver zosplatnil k 21. novembru 2016. Výhlásením predčasnej splatnosti pohľadávky sa stal zročný celý dlh a premlčacia doba začala plynúť od zročnosti prvej neuhradenej splátky (25. júla 2016) a uplynula 25. júla 2019. Žalobca resp. jeho právny predchodca podal žalobu na súd dňa 5. septembra 2019, teda

po uplynutí premlčacej doby. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP.

3. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom sp. zn. 7CoCsp/43/2021 z 24. novembra 2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z., dnes už v znení neskorších zákonov, ďalej len „CSP“) potvrdil. Žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Odvolací súd k žalobkyňou namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu konštatoval, že postup súdu prvej inštancie bol správny, keď za splátku, pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti, považoval splátku splatnú 25. júla 2016 a nie splátku splatnú 25. októbra 2016, ako tvrdil žalobca. Ak totiž v zmysle § 53 ods. 9 OZ môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 OZ najskôr po uplynutí 3 mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, táto podmienka by pri splátke bezprostredne predchádzajúcej vyhláseniu mimoriadnej splatnosti dlhu zachovaná nebola. Zároveň je potrebné dodržať i ďalšiu podmienku, a to upozornenie spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva, čo by bolo pri výklade žalobcu ťažko realizovateľné. Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal, keďže z obsahu spisu nezistil, že by mu v súvislosti s odvolacím konaním vznikli účelne vynaložené výdavky.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ poukázal na skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od výkladu § 53 ods. 9 OZ v spojení s § 565 OZ v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ a nadväznej právnej otázky: Je nesplnenou splátkou na účely plynutia premlčania v zmysle druhej vety § 103 OZ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 OZ v spojení s § 53 ods. 9 OZ, splátka, ktorá v súlade s § 565 OZ veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka?

6. Dovolateľ sa nestotožnil s právnym posúdením veci, v zmysle ktorého v prípade, ak dôjde k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru podľa § 565 OZ, potom v zmysle § 103 OZ začína plynúť premlčacia doba pre všetky splátky úveru splatné do budúca od splátky úveru, ktorá predchádza vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru po dobu troch mesiacov. Dovolateľ uviedol, že neuplatnenie práva podľa § 565 OZ do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky spôsobuje zánik tohto práva veriteľa. Závery súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu sú podľa dovolateľa v rozpore s § 565 OZ, z ktorého nesporne vyplýva, že právo veriteľa vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pre nezaplatenie tejto splátky zaniklo splatnosťou ďalšej splátky úveru. Mimoriadna splatnosť úveru teda v posudzovanej veci nemohla byť vyhlásená pre nesplnenie inej splátky než splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, v danom prípade splátky splatnej dňa 25.10.2016. Pre všetky splátky, ktoré vyhláseniu mimoriadnej splatnosti predchádzali, tak v súlade s § 103 OZ plynie samostatná trojročná premlčacia doba. Výkladom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu došlo k neúmernému skráteniu premlčacej doby. Ak si veriteľ uplatňuje právo podľa § 565 OZ v právnom vzťahu vzniknutom zo spotrebiteľskej zmluvy, musí byť spotrebiteľ v trojmesačnom omeškaní s platením splátok, musí byť súčasne upozornený na možnosť uplatnenia práva podľa § 565 OZ, avšak napriek tomu môže byť toto právo dodávateľom uplatnené v zmysle druhej vety § 565 OZ len pre nesplnenie splátky, ktorá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva nakoľko pre všetky skôr splatné splátky toto právo podľa druhej vety § 565 PZ zaniklo. Dovolateľ taktiež poukázal, že súdy nižšieho stupňa sa nevysporiadali so skutočnosťou, že splátka úveru splatná 25.09.2016 bola uplatnená v rámci plynutia trojročnej premlčacej doby, nakoľko ide o splátku splatnú pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti úveru, taktiež splátky splatné od 25.10.2016 do konečnej splatnosti úveru boli pred súdom uplatnené včas. V súvislosti s touto námietkou dovolateľ namietal nepreskúmateľnosť napadnutých rozhodnutí, čo podradil pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolateľ vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

7. Žalovaný sa k podanému dovolaniu žalobcu nevyjadril.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“ alebo „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné ale aj dôvodné.

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, námietkou nepreskúmateľnosti a zmätočnosti odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšieho stupňa.

13. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého

rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10, 9 Cdo 248/2021) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že by sudy nižšej inštancie svoje rozhodnutia odôvodnili spôsobom, ktorým by založili procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia je v danom prípade dostatočne zrejmé, z čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov sudy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil a zaoberal sa všetkými podstatnými odvolacími argumentami strán.

16. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží spochybniť právne posúdenie sporu odvolacím súdom (rovnaké námietky uvádza aj pri nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 CSP), ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, vid' konštantnú judikatúru najvyššieho súdu (R 24/2017, 9 Cdo 248/2021, 9 Cdo 265/2021).

17. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že žalobkyňa nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený. Len sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP.

18. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil.

19. Dovolateľ namieta aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

21. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

22. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá dovolacím súdom ešte nebola riešená. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia relevantnej právnej otázky,

od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (sp. zn. 4 Cdo 64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Výpočet dôvodov uvedených v ustanovení § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému, a zároveň aby jej právne posúdenie dovolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

23. V prípade uplatnenia namietaného nesprávneho právneho posúdenia, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovenia § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

24.1. V preskúmvanej veci dovolateľ v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP vymedzil otázky nasledovne:

- Pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ?
- Je nesplnenou splátkou na účely plynutia premlčania v zmysle druhej vety § 103 OZ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá, bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka?

24.2. Dovolateľ nesúhlasil s právnym názorom odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie, ktorý spočíval v tom, že na účel určenia začiatku plynutia premlčacej doby je za nesplatenú (nesplnenú) splátku potrebné považovať splátku, ktorej zročnosť predchádza vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru, teda rozhodná splátka bola splatná viac ako tri mesiace pred tým, ako mohlo dôjsť k zosplateniu dlhu, a nie splátku, ktorej zročnosť predchádzala samotnému zosplateniu.

25. Dovolací súd má za to, že žalobca zákonom zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právnu otázku, riešenie ktorej bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu kľúčové. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. V posudzovanej veci žalobca v dovolaní zákonom zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval relevantnú právnu otázku, ktorá v čase rozhodovania odvolacieho súdu (24. novembra 2021) a ani v čase podania dovolania (25. februára 2022) nebola dovolacím súdom vyriešená. Najvyšší súd predmetnú otázku riešil, a to v rozhodnutiach (až) z 29. novembra 2022 sp. zn. 7 Cdo 268/2020, z 30. novembra 2022 sp. zn. 5 Cdo 224/2021, z 15. decembra 2022 sp. zn. 4 Cdo 132/2021.

26. Podľa § 53 ods. 9 OZ, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

27. Podľa § 103 OZ, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

28. Podľa § 565 OZ, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

29. V rozhodnutí sp.zn. 4Cdo/132/2021 dospel dovolací súd k nasledovným záverom:

30. Objektívny právny stav je taký, že v prípade spotrebiteľskej zmluvy má dodávateľ podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatenie pohľadávky (§ 565 Občianskeho zákonníka) ešte tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky a 15 a viac dní od upozornenia, ale premlčacia doba sa začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky (§ 103 druhá veta Občianskeho zákonníka). Kým ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka reguluje začiatok plynutia premlčacej doby a nie jej dĺžku, ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka obmedzuje právo veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky podľa § 565 Občianskeho zákonníka.

31. Povedané inými slovami z ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť spätne od splatnosti omeškanej splátky, čo má oporu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo (požadovať okamžité splnenie celého dlhu) vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorú nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi ale tým pádom zostanú na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka).

32. Na podklade tejto argumentácie dovolateľ založil aj svoje námietky, že súdy nižších inšancií reštriktívnou aplikáciou § 103 Občianskeho zákonníka fakticky skrátili zákonom stanovenú trojročnú premlčaciu dobu o tri mesiace, čo v spotrebiteľských vzťahoch pri aplikácii právnej úpravy premlčania podľa § 103 Občianskeho zákonníka znamená skrátenie premlčacej doby o tri mesiace v neprospech veriteľa. Východisko videl v tom, že pri aplikácii osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch bude vylúčené uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka; v dôsledku toho sa pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) začiatok plynutia premlčacej doby bude spravovať všeobecným ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka.

33.1. V súvislosti s riešením takto nastolenej dovolacej otázky žalobcu, bolo na najvyššom súde, aby dôsledne zvážil prípadnú teleologickú redukciu aplikovateľnosti ustanovenia § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia na prípady spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

33.2. Kladným zhodnotením premisy, že pri nevylúčení uplatnenia pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka premlčanie plynie pred samotnou actio nata, t. j. ešte pred okamihom, kedy sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, dovolací súd dospel k záveru, že je neprípustné, aby ktorémukoľvek veriteľovi plynula premlčacia doba v čase, keď ešte nemôže svoje právo uplatniť žalobou na súde.

33.3. Všeobecne prijímaná zhoda na neprípustnosti plynutia premlčacej doby pred samotnou actio nata vylučuje, aby práve v spotrebiteľských vzťahoch platila opačná logika, ktorá legitimizuje spätný začiatok plynutia premlčacej doby podľa § 103 Občianskeho zákonníka; na uvedenom základe dochádza podľa dovolacieho súdu k tzv. skrytej medzere v zákone, čo v konkrétnom prípade znamená, že jazykový význam ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka je širší, než si to vyžaduje jeho teleologické pozadie a vo svojich dôsledkoch vyjadruje naliehavú potrebu prijatia pravidla, v zmysle ktorého ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka sa neuplatní v prípadoch, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

34. Opačný prístup by podľa názoru dovolacieho súdu znamenal zásadné porušenie ústavného princípu

právnej istoty a predvídateľnosti práva, ale aj porušenie princípu racionálnosti a vnútornej bezrozpornosti všeobecne záväzných noriem v materiálnom právnom štáte; veriteľ by mal na uplatnenie svojho práva na súde menej ako tri roky, čo je v rozpore s ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka (premlčacia doba je trojročná). Najvyšší súd samozrejme pripúšťa, že je výsostným právom zákonodarcu svojimi aktami zvrchovanej moci stanoviť pre jednotlivé prípady aj kratšiu premlčaciu dobu. Avšak zo zmyslu a účelu tak § 103 Občianskeho zákonníka (zmyslom je regulácia začiatku premlčacej doby, nie jej dĺžky) ako aj § 53 ods. 9 (jeho zmyslom je obmedzenie práva podľa § 565), nemožno takýto zámer zákonodarcu vyvodit'.

35. Preto také hodnotenie nastolenej dovolacej otázky, ktoré vychádza z ústavného princípu právnej istoty, predvídateľnosti práva, ale aj z racionálnosti a vnútornej bezrozpornosti (konzistentnosti) všeobecne záväzných noriem v materiálnom právnom štáte, legitimizuje vec prejednávajúci senát na prijatie takého právneho záveru, v zmysle ktorého aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch vylučuje uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka a pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky, sa pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) spravuje začiatok plynutia premlčacej lehoty všeobecným ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka.

36. Dovolací súd zhodne s vyššie uvedeným právnym názorom konštatuje, že aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch vylučuje uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka. Ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) sa začiatok plynutia premlčacej doby spravuje všeobecným ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka. Veriteľ sa môže po prvý raz domáhať svojho práva na súde prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka) (por. 7 Cdo 268/2020).

37. V posudzovanej veci, ak k zosplateniu dlhu došlo na základe splátky splatnej 25.07.2016, 3-mesačná doba omeškania so splnením tejto splátky plynula od 26.07.2016 do 26.10.2016, a tak najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz, bol nasledujúci deň po uplynutí tejto trojmesačnej doby, t.j. deň 27.10.2016. Preto keď žaloba bola podaná na súd 05.09.2019, bola podaná počas plynutia zákonnej trojročnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka). Ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie v tejto otázke na inom právnom názore, ktorým aproboval posúdenie počiatku premlčacej doby za použitia ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka, treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

38. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že dovolanie na základe dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

39. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

40. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.